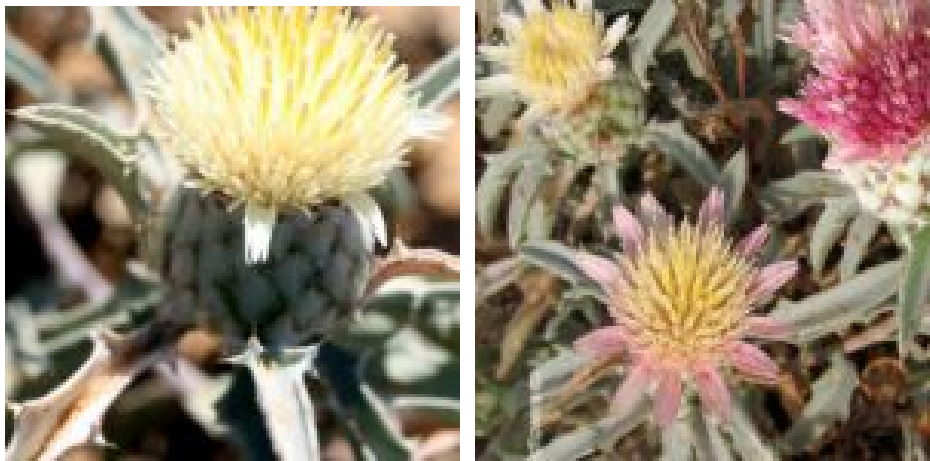

חורשף צהוב, בן-שיח דוקרני הגדל במדבר ובחוף (אוגוסט 2021)

ערגה אלוני

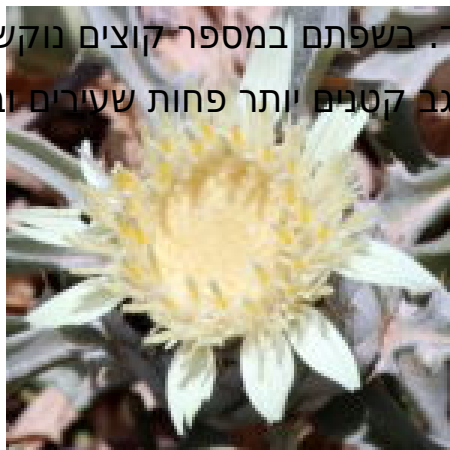
תקציר: חורשף צהוב הוא בן-שיח הגדל במדבר ובחולות חוף הים. הצמח נמוך, מאפיר וקוצני, בעל תפרחות שהן קרקפות נמוכות מוגנות במעטפות חפים. הפרחים הצינוריים צהובים או ורודים בהירים קטנים ולא בולטים. בהיקף התפרחת מסודרים פרחים לשוניים עקרים, צורתם מוארכת והם מוסיפים לתפרחת נראות.

חורשף צהוב: מימין, תפרחות בעלי פרחים בגוון ורוד בהיר צילם נועם עביצל © המקור צמח השדה. באמצע ומשמאל תפרחות צהבהבות שפרחו במצוק החוף. צילמה ערנה אלוני ©

חורשף צהוב הוא בן-שיח קוצני מאפיר, רב-שנתי, בגובה 15-20 ס"מ. הוא משתייך למשפחת המורכבים, גדל במדבר וגם בחולות חוף הים. האוכלוסייה הגדלה קרוב לחוף מאופיינת בכך שהצמחים שרועים מותאמים לתנאים השוררים בחוף. לצמח גבעולים דקים בסיס מעוצה. אברי הצמח כסופים הודות לכסות שערות קצרות העוזרות להקטין את התנדפות המים מהצמח ולשמור על רקמות הצמח מרסס מלוח. הפרטים הגדלים בנגב יותר זקופים וענפיהם דלילים.

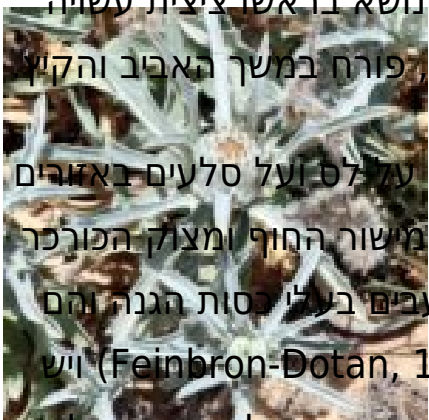
העלים פשוטים ומוארכים יושבים על הגבעול. אורכם 3-5 ס"מ, בשרניים, לרובם עמדה מרזבית- שני צדי העלה קרובים זה לזה ונראים כמרזב. צבע העלים כסוף, מכוסים מעטה של שערות צפופות קצרות מאד. בשפתם במספר קוצים נוקשים ראש העלה קוצץ בודד. העלים של הפרטים הגדלים בנגב קטנים יותר פחות שעירים ובעלי אונות עמוקות.

חורשף צהוב: מימין - פרט זקוף בעל עלים עם אונות עמוקות שגדל בנגב. צילמה ערנה אלוני © באמצע ומשמאל - צמחים נמוכים מותאמים לתנאי הגידול בחוף צילמה ערנה אלוני ©

פרחי **חורשף צהוב** מסודרים בקרקפת דמוית כד בראש גבעול. הקרקפת עטופה בשתי צורות של חפי מעטפת: אלה הצמודים לקרקפת ערוכים בדורים בין כל שני חפים בדור מצויה חפה בדור עליון. כל חפה מצוידת בקוץ וגבה עטור שערות צמודות מכסיפות. החפים בבסיס מסודרים בהיקף נראים כמו העלים: ירוקים ומאונים, קוצניים ובראש החפה קוץ. הפרחים קטנים צבעם צהוב חיוור או ורוד בהיר גודלם 4-6 מ"מ. במרכז הקרקפת הם דו מיניים צינוריים. בהיקף התפרחת מצויים או חסרים פרחים לשוניים חד-מיניים בעלי אבקנים בלבד. הפרח הצינורי נתון במצעית מלווה מוצים שקופים (פינברון-דותן, דנין, 1991), הכותרת מאוחה בת 5 שיניים חדות פרושות. אבקנים 5 המאבקים מאוחים יחד לצינור. השחלה תחתית בנויה מ2 עלי שחלה ובה ביצית אחת. עמוד העלי נושא בקצהו צלקת מפורדת לשתי אונות. הפרחים הלשוניים בהיקף הקרקפת עלי הכותרת שלהם מאוחים לצורת לשון מוארכת. לפרחים אלה אבקנים בלבד והם עקרים, תפקידם להגדיל את קוטר הקרקפת כדי למשוך מאביקים. הפרי זרעון המכיל זרע אחד, נושא בראשו ציצית עשויה זיפים העוזרת לפרי לפוץ ע"י הרוח. הפרח מואבק ע"י חרקים פורח במשך האביב והקוץ

חורשף צהוב הוא צמח מדברי הגדל בחול. במדבר מופיע גם על גלס ועל סלעים באזורים חמים במדבר קיצוני (שמידע 2005). הצמח התפשט לחולות מישור החוף ומצוק הכורכר ומגיע עד לחוף כרמל. באזור החוף הצמחים שרועים העלים עבים בעלי כסות הגנה והם מותאמים לחיות בבית גידול בו הרוח נושאת רסס מלוח (Feinbron-Dotan, 1978) ויש הרואים בהם אקוטיפים (ויזל, ליטב, אגמי 1975). הצמח גדל בחוף כרמל, השרון, פלשת צפון הנגב ומערבו, הר הנגב ודרומו, מדבר שומרון, מדבר יהודה בקעת ים המלח והערבה. טיפוס התפוצה של **חורשף צהוב** הוא סהרו ערבי. בעולם הוא מצוי בחופי צפון אפריקה: מצרים מרוקו טוניס ואלג'יר, גדל בישראל ירדן אירן סעודיה וחצי האי ערב.

חורשף צהוב: העלה פשוט מכסיף מצויד בקוץ בכל אונה. הקרקפת גדולה עם פרחים לשוניים במרכז ופרחים לשוניים בהיקף. צילמה ערנה אלוני ©

בסוג חורשף נכללים 25 מינים, בארץ גדלים 6 מינים, מהם סגולי פרחים ואחד צהוב. המינים הקרובים לחורשף צהוב: חורשף נאה הגדל בנגב על לס וחול מיוצב, חורשף חום-קשקשים בן-שיח הגדל בבתי גידול אבניים ויבשים במדבר, וחורשף קטן-קרקפות.

ספרות

דנין א (אלון ע עורך) 1983. החי והצומח של א"י אנציקלופדיה שימושית מאוירת. משרד הביטחון, החברה להגנת הטבע. כרך 11 עמ' 163-164.

ויזל י. פולק ג. כהן י. 1978. אקולוגיה של הצומח בארץ ישראל. אוניברסיטת ת"א. דפוס יד החמישה כפר חב"ד.

ויזל י. ליטב מ. אגמי מ. 1974. צמחי חוף הים בישראל. אוניברסיטת ת"א.

פינברון-דוּתן נ. דנין א. 1991. המגדיר לצמחי-בר בארץ-ישראל. כנה. ירושלים.

שמידע א. 2005. צמחי ישראל המדריך השלם לצמחים ופרחים בא"י. הוצאת מפה.

Feinbron-Dotan N. 1978. Flora Palaestina. The Israel Academy of Sciences and humanities Jerusalem V 3 pp 373-369